

DEN NORSKE KIRKE

Agder og Telemark bispedømmeråd

Det kongelige justis- og politidepartement
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Dato: 09.01.2012

Vår ref: 11/24-44 DAK

Deres ref:

Høringsuttalelse NOU 2011:10, I velferdsstatens venterom”

1. Innledning og teologisk grunnlag

Agder og Telemark bispedømmeråd takker for mottatt høringsdokument NOU 2011:10. ”I velferdsstatens venterom – mottakstilbudet for asylsøkere”. Her følger vår høringsuttalelse som ble vedtatt i Agder og Telemark bispedømmeråd 7. desember 2011.

Kirken har et verdigrunnlag og et menneskesyn som sier at alle mennesker har et ukrenkelig menneskeverd. Dette er ikke bygget på hva mennesket yter eller hvordan mennesket handler, men på kirkens tro på at alle mennesker er skapt av Gud og i Guds bilde. Jesu Kristi forkynnelse av nestekjærlighet og solidaritet med de fattige og utstøtte, er videre et kall og et forbilde for den kristne kirke. I følge Jesu budskap er en ond handling, eller passivitet, overfor dem som er fattige, sultne og fremmede, en synd mot Gud selv.

I tillegg til at Bibelen taler tydelig om menneskeverdet og om nestekjærligheten, er den også spesifikk om hvordan man skal behandle innflytterne. ”Når en innflytter bor i landet hos dere, skal dere ikke gjøre urett mot ham. Innflytteren som bor hos dere, skal være som en av deres egne landsmenn. Du skal elske ham som deg selv. For dere har selv vært innflyttere i Egypt.” (3. Mos. 19,33). Omsorgen for innflytterne og de fremmede gjentas mange steder i Bibelen. I tillegg var Jesus selv flyktning da han som barn sammen med familien måtte flykte til Egypt for å unnslippe Herodes.

Det er dermed ikke noen tvil om at kirken har et solid teologisk grunnlag for å kjempe for en god og rettferdig behandling av innflyttere og asylsøkere.

Kirkens kall til nestekjærlighet overfor asylsøkere og andre fremmede i landet, gjelder uansett legal status eller religiøs tilknytning. Enhver skal møtes med respekt. Det er en menneskerett å søke trygghet og et bedre liv for seg og sine. At asylsøkere i noen tilfeller føler seg mistenkeliggjort som kriminelle fordi de søker asyl, er derfor sterkt beklagelig. Den norske kirke og biskopene har derfor sluttet seg til kampanjen ”Ingen mennesker er ulovlige” sammen med 28 humanitære og ideelle organisasjoner, en kampanje som er spesielt rettet mot papirløse asylsøkere.

Det er også kommet fram at forholdene i enkelte asylmottak er kritikkverdige og uegnet til å ta vare på folks menneskeverd og integritet. Mange steder er hverdagen preget av passivitet og frustrasjon, noe som blant annet har ført til voldelige episoder.

Asylsøkerne er en av de mest utsatte gruppene i samfunnet vårt. Humaniteten i samfunnet kan måles nettopp på hvordan vi behandler marginaliserte mennesker. Utfra det som er kommet

fram om forholdene i norske asylmottak, er det derfor betimelig med en bred gjennomgang av mottakstilbudet for asylsøkere her i landet. Agder og Telemark bispedømmeråd er glad for de forslagene til forbedring av mottakstilbudet for asylsøkere som kommer til uttrykk i NOU 2011:10, "I velferdsstatens venterom".

2. Kommentarer til enkelte punkter i meldingen

Agder og Telemark bispedømmeråd slutter seg i hovedsak til anbefalingene i NOU 2011:10 og ser på forslagene i utredningen som en mulighet for å forbedre asylmottakene slik at de bedre ivaretar asylsøkernes menneskeverd, rettssikkerhet og menneskerettigheter. Vi vil særlig fremheve følgende punkter:

- **Maktfordeling:** Et viktig prinsipp i demokratiet er maktfordeling. Dagens system for asylmottak og behandling av asylsaker er i for stor grad preget av vide fullmakter til Utleidningsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE). Berge-utvalget foreslår at et av landets fylkesmannsembeter får et nasjonalt ansvar for tilsyn med asylmottakene. (Utredningens kap. 19.7). Biskop Ingeborg Midttømme har lansert et forslag som går i samme retning, nemlig å opprette et menneskerettighetsombud i Norge. Berge-utvalget ønsker også å styrke taushetsplikten for de ansatte i asylmottakene ved at taushetsplikten i fremtiden også skal gjelde overfor utlendingsforvaltningen. (Kap. 18.4.).
- **Kortere behandlingstid:** Etter Berge-utvalgets syn vil kortere behandlingstid for asylsaker være det viktigste enkelttiltaket for å bedre livssituasjonen til beboerne i asylmottak. (Kap. 3.2). Utgangspunktet er at folk ikke skal være lenger enn ett år i asylmottak, men praksis viser at mange blir der i flere år. En mer effektiv behandling av asylsaken er derfor nødvendig. Vi vil likevel påpeke at behandlingstiden ikke må bli så kort at det går utover grundigheten og asylsøkernes rettssikkerhet.
- **Asylsøkere i "Dublin"-prosedyre:** Dagens praksis med at asylsøkere sendes tilbake til det første landet de har søkt om asyl i, har fått alvorlige konsekvenser for mange asylsøkere. Asylsøkere som etter den etablerte Dublin-prosedyren sendes tilbake til land der deres asylsøknad ikke blir forsvarlig behandlet, risikerer å måtte leve på gata eller bli sendt hjem til usikre forhold i hjemlandet. Dette er dokumentert av blant annet NOAS. En etablering av egne utreisesentre for asylsøkere i «Dublin-prosedyre» vil forhåpentligvis føre til en bedre vurdering av den enkelte asylsøkers situasjon. Uansett bør norske myndigheter ikke sende asylsøkere tilbake til land som gir dem dårlig beskyttelse.
- **Barns rettigheter:** Vi vil i tråd med Bispemøtet i Den norske kirke understreke at FNs barnekonvensjon må tillegges selvstendig vekt i asylsaker. Bispemøtet (2011) mener at myndighetene må utarbeide bestemmelser som tydeliggjør at barnas beste har forrang foran innvandringspolitiske hensyn. Vi viser også til at Ungdommens kirkemøte i Den norske kirke mener at den måten mindreårige asylsøkere behandles på, i mange tilfeller er i strid med Barnekonvensjonen.

Vi vil spesielt peke på barns rett til omsorg og viktigheten av å bevare familiers enhet mens asylsøknaden behandles. Berge-utvalget mener at myndighetenes plikt til å beskytte og ivareta familiens enhet, noe som er vedtatt i EUs mottaksdirektiv, bør fremgå av lover og forskrifter. (Utredningens kap. 10.10). Det bør videre framgå at familier så langt som praktisk mulig skal tilbys egne boenheter. Enslige, mindreårige asylsøkere må også sikres verdigere forhold i norske asylmottak. Innføring av rett til barnehageplass for alle barn som bor i asylmottak, som Berge-utvalget foreslår, vil også være et fremskritt når det gjelder barns rettigheter.

- **Ulike typer operatører:** Asylmottakene drives i dag av tre typer aktører: private aktører, kommuner og humanitære organisasjoner (utredningens kap. 15.5). En slik differensiering gjør det lettere å etablere lokale mottak utfra ressursene i lokalmiljøet. Uten de private aktørene ville ikke Norge klart å håndtere de store flyktningestrømmene som oppstår i forbindelse med ulike konflikter i verden.

Vi vil likevel peke på at det er viktig å begrense kommersialiseringen av mottakstilbudet. Det må sikres at en relativt stor andel av mottakene drives ut fra ikke-kommersielle hensyn. Her vil vi peke på at de humanitære organisasjonene har gode forutsetninger for å møte beboerne i asylmottak med respekt utfra det verdigrunnet de er bygget på, og utfra den kompetansen som finnes i organisasjonen på internasjonale spørsmål og mellommenneskelig forhold. Humanitære organisasjoner kan også være et korrektiv og en pådriver overfor myndighet når det gjelder asylsøkernes menneskeverd og velferd.

3. Avslutning

Agder og Telemark bispedømmeråd tror at forslagene i utredningen «I Velferdsstatens venterom» vil bidra til en forbedring av asylmottakene her i landet dersom forslagene følges opp av Storting og Regjering. Asylmottakene vil kunne bli mer veldrevet og organisert på en måte som bedre enn i dag bidrar til beboernes rettssikkerhet, menneskerettigheter og menneskeverd.

Med vennlig hilsen

Tormod Stene-Hansen
stiftsdirektør

Dag Arnulf Kvarstein
rådgiver
Direkte innvalg: 38105126

- **Informasjon i asylmottakene:** Det er svært viktig at asylsøkere i mottak får god informasjon om søknadsprosessen, behandlingen av asylsøknaden, men også om det norske samfunnet. Særlig er det viktig med undervisning om kulturelle faktorer som har med kvinners rettigheter og med religionsfrihet å gjøre. God informasjon på disse områdene kan forebygge problemer senere. Overfallsvoldtekter begått av menn med utenlandsk opprinnelse har fått mye oppmerksomhet i det siste, og det er kommet fram at det i norske asylmottak er behov for mer informasjon om normer og lover som gjelder for forholdet mellom menn og kvinner.

Videre har det forekommet voldsepisoder i norske asylmottak som synes å være religiøst motivert. Blant annet har asylsøkere som har konvertert fra islam til kristendommen vært utsatt for represalier. Vi mener at en grundigere informasjon om hva religionsfrihet innebærer her i landet, kunne ha dempet slike konflikter. Likedan kunne mer opplæring av de ansatte i asylmottakene bidratt til å dempe konfliktnivået. Ansatte som forstår hvilken rolle religionen spiller for de fleste innvandrere, kan utvilsomt virke positivt. Den norske holdningen til religion, som ofte går ut på at religion er en privatsak, fungerer ikke i møte med asylsøkere fra helt andre religiøse kulturer.

Ifølge Berge-utredningen oppgir nesten 90 prosent av de ansatte i asylmottak at de har behov for kompetanseheving når det gjelder informasjonsarbeid. (Utredningen kap. 28.5). Den foreslår at UDIs asylavdeling får ansvar for bedre opplæring av de ansatte. Vi mener at også UDI og UNE må få tilført mer kompetanse, spesielt når det gjelder religion og trosspørsmål. Her kan også Mellomkirkelig råd for Den norske kirke bidra med sine kunnskaper.

Det er behov for mer detaljert kunnskap om religionens betydning for den enkelte og de religiøse forholdene i asylsøkernes hjemland, spesielt når søkerne har vært utsatt for religiøs undertrykking. Bedre kompetanse hos utlendingsmyndighetene på dette området må tilflyte asylmottakene i form av opplæring av de ansatte.

- **Aktiviteter i og utenfor mottaket:** For å komme ut av passivitet og frustrasjon er det viktig at asylsøkere har et godt aktivitetstilbud. (Se utredningens kap. 29). Det beste er selvsagt at asylsøkerne selv er motivert for å sette i gang tiltak, men der er ikke alltid realistisk. Asylmottakene må ikke være kontrollerende oppbevaringssteder, men steder med et gjennomtenkt tilbud som både motiverer til at asylsøkerne selv drar i gang aktiviteter, men som også åpner for samarbeid med i lokalmiljøet. Mange menigheter i og utenfor Den norske kirke har et godt arbeid for asylsøkere og andre innvandrere som bidrar til en mer meningsfull hverdag.

Vi kan nevne Kristent interkulturelt Arbeid (KiA) som en viktig bidragsyter her. KiA som har sju regionkontorer rundt om i landet og driver med aktiviteter som kor, leksehjelp, språkopplæring og menighetsarbeid. Et særtrekk ved KiA er at de har et uttalt mål om at halvparten av deltakerne i deres tilbud skal være norske slik at tiltakene blir gode integreringsprosjekter.

Asylmottakene må også legge forholdene til rette for at beboerne kan få utøve sin religion under oppholdet. Samtidig må man være bevisst på de religiøse motsetningene som kan eksistere mellom ulike grupper på mottaket. Da kan det være bedre å informere om religiøse tilbud i nærmiljøet utenfor asylmottaket.

Vi vil også fremheve at religiøs tilhørighet og deltakelse i religiøse sammenhenger i og utenfor asylmottakene, også kan virke positivt på asylsøkernes trivsel og mentale helse. Religion er en sentral del av de fleste asylsøkeres identitet.